

Notat vedr. naturområdet omkring Holmen

ved Svallerup Strand og Bjerger Nordstrand

Aglaja /OB

December 2017

Nærværende notat er udfærdiget for Kalundborg Kommune på grundlag af besigtigelser og § 3-registreringer i det store lavbundsområde ved Holmen i november 2017. Udover en registrering af de enkelte naturarealer og vandhuller ønsker kommunen en vurdering af, om naturtilstanden vil blive påvirket, hvis der etableres en fast øvre vandstandskote i afløbet fra det centralt beliggende vandløb, der afvander området.

For lokalisering, artsfund og detaljer vedrørende de enkelte naturarealer henvises til § 3-registreringen (se Kort 1). I november 2017 blev registreret i alt 13 engarealer, 5 mosearealer og 28 vandhuller indenfor området.

Generel beskrivelse af området:

Det samlede område kan betegnes som et lavbundsterræn, præget af gamle sandbanker, som medvirker til, at der indenfor de enkelte naturarealer i mange tilfælde ses små højdeforskelle i terrænet og tilsvarende vegetationsmæssige forskelle. Indenfor enkelte engområder findes noget højereliggende, udpræget sommertørre partier; det gælder især nogle dele, beliggende mod sydøst, lidt syd for vejen Nørrevang. De mindst fugtige partier fremtræder i mange tilfælde ret stærkt kulturprægede; vegetationen i disse dele er hyppigt trivial og artsfattig. Det gælder ikke mindst hovedparten af randområdet mod tilgrænsende marker m.v.

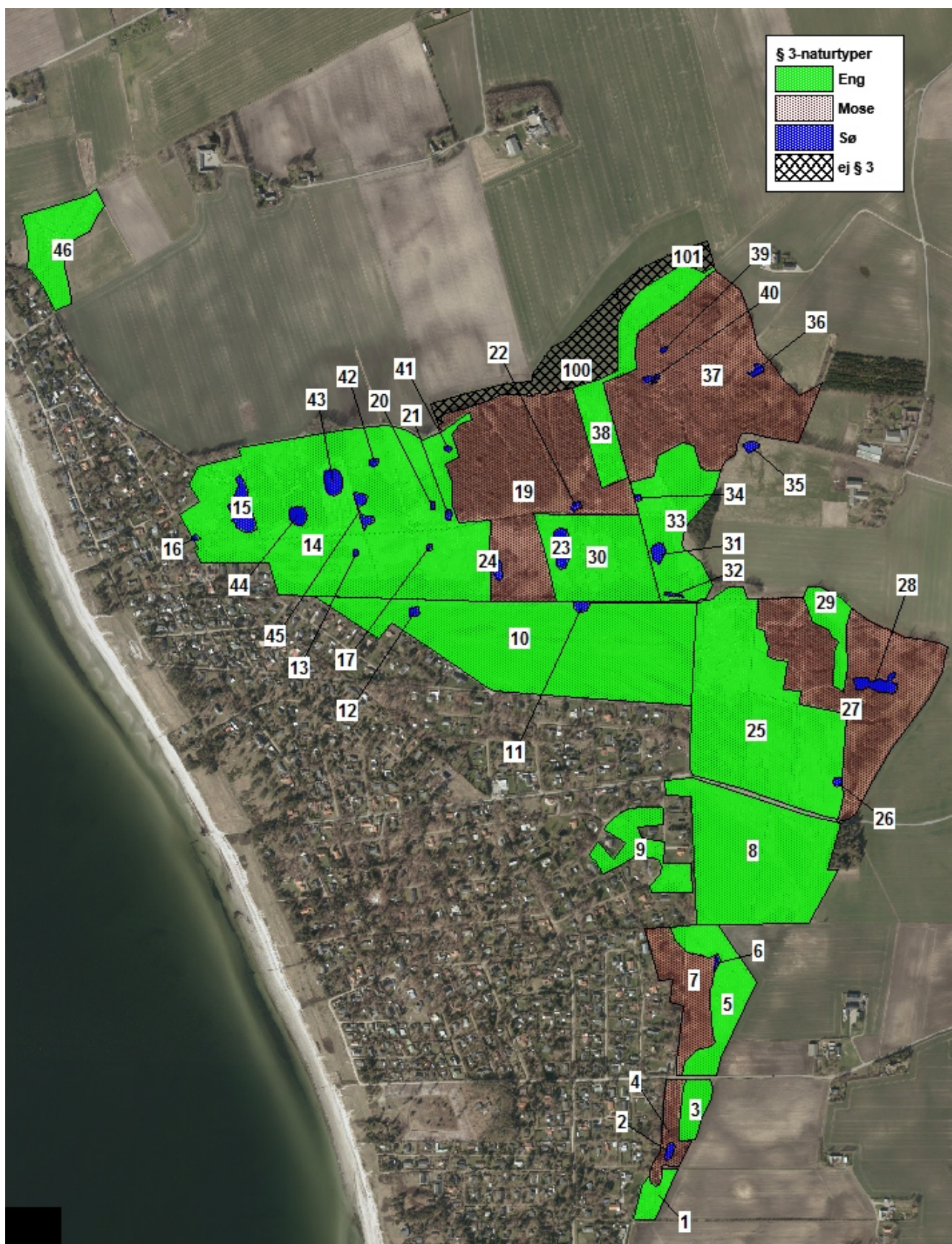
Flere steder er jordbunden kalkrig på grund af aflejring af strandkaller. Bl.a. disse dele rummer store botaniske værdier.

Vandhuller:

På tidspunktet for registreringen fremtrådte de fleste af vandhullerne fattige på undervandsvegetation. Kun et enkelt, beliggende mod nord på matr.nr. 110 Svallerup By, Svallerup, blev vurderet som værende i en god naturmæssig tilstand; adskillige af vandhullerne er dog (minimum) i en moderat tilstand. Mange er stærkt overgroet med Tagrør og rummer bl.a. derfor kun begrænsede naturmæssige værdier. Det må antages, at en del af vandhullerne modtager overfladevand fra de omkringliggende dyrkede marker. Endvidere står flere vandhuller, i det mindste periodisk, i forbindelse med det centralt beliggende vandløb via gamle grøfter. I disse sammenhænge samt generelt i perioder med oversvømmelse må det antages, at der sker en vis belastning med næringsstoffer under de eksisterende forhold.

Moser og enge:

Som nævnt ovenfor er mange af disse arealer, nok især engene, noget uensartede på grund af sandaflejringer, højdeforhold og nuværende eller tidligere driftsmæssige forhold på mindre skala. Flere af mosearealerne er delvis overvokset med pilekrat. De moderat våde, mere åbne dele er i mange tilfælde præget af bevoksninger af Toradet Star. På den mest våde bund uden kratbevoksning dominerer især Tagrør.

Kort 1. Beskyttede naturtyper 2017 og polygon-ID, hvoraf nogle er omtalt i teksten.

De største konstaterede naturværdier forekommer spredt i området, såvel indenfor plejede som uplejede dele.

Mod nordvest skiller et delområde sig ud; det drejer sig om et meget betydeligt areal med kalkkær samt tilgrænsende partier. I kalkkæret findes talrige store og mindre bevoksninger af Butblomstret Siv. Desuden forekommer her væsentlige mængder af Tvebo Baldrian, forskellige arter af Star, Tormentil, Vandnavle m.v. I tilgrænsende partier med en vintervåd men formodentlig noget sommertør jordbund ses bl.a. Blåtop, Seline og Alm. Knopurt.

Butblomstret Siv blev konstateret indenfor matr.nr. 24el, 11o, 17g og 19k Svallerup By, Svallerup, men kan muligvis forekomme yderligere nogle steder i området. Langt de største forekomster af arten blev set syd for vandløbet indenfor de to førstnævnte jordlodder samt længst mod vest på den førstnævnte. Den bedste naturtilstand og samtidig de største tilstedeværende botaniske værdier blev groft skønnet at forekomme mod sydøst på matr.nr. 24el og i den sydlige halvdel af matr.nr. 11o Svallerup By, Svallerup. Indenfor disse dele var der taget høslæt ved besigtigelsen. Med årstiden og den delvise oversvømmelse taget i betragtning derudover, må det anbefales, at besigtigelsen suppleres med en sommerregistrering, da der i alle tilfælde er tale om meget betydelige naturværdier.

Af andre arealer med forekomst af større naturværdier kan eksempelvis nævnes et artsrigt moseparti syd for vejen Søndervang i den nordvestlige del af matr.nr. 4n Bjerge By, Svallerup. Her findes bl.a. en større bestand af Tvebo Baldrian.

Som for vandhullerne må det vurderes, at mose- og engarealerne i et vist omfang belastes med næringsstoffer fra tilgrænsende marker samt i forbindelse med oversvømmelse m.v. En opsummering vedrørende arealerne findes herunder i tabelform:

Lok. nr.	Type	Estimeret naturtilstand	Estimeret botanisk værdi / bevaringsmæssig interesse	Bemærkninger vedr. eksisterende pleje (stedvis med usikkerhed)
01	Eng	IV	Væsentlig	Slåning samt uplejede dele
03	Eng	III	Væsentlig	Høslæt
04	Mose	III	Meget væsentlig	Uplejet
05	Eng	IV	Væsentlig	Slåning og/eller høslæt
07	Mose	IV	Mindre væsentlig	Uplejet
08	Eng	III	Væsentlig	Høslæt
09	Eng	IV	Væsentlig	Uplejet
10	Eng	IV	Væsentlig	Høslæt
14	Eng	III	Høj	Høslæt, kvæggræsning, slåning, uplejet del
19	Mose	III	Meget væsentlig	Slåning eller høslæt. Hovedparten uplejet
25	Eng	III	Væsentlig	Høslæt, slåning samt uplejede dele
27	Mose	III	Væsentlig	Slåning eller høslæt. Store uplejede dele
29	Eng	IV	Væsentlig	Høslæt og/eller slåning
30	Eng	III	Væsentlig	Kvæggræsning, høslæt
33	Eng	III	Væsentlig	Kvæggræsning, høslæt samt uplejede dele
37	Mose	IV	Væsentlig	Høslæt samt store uplejede dele
38	Eng	III	Væsentlig	Høslæt, kvæggræsning
46	Eng	IV	Mindre væsentlig	Uplejet

Påvirkning af naturtilstand ved etablering af fast øvre vandstandskote i afløbet:

Området bliver afvandet af et centralt beliggende vandløb, som løber ud ved kysten mod nordvest. Det er foreslået at etablere en fast øvre vandstandskote et sted indenfor intervallet 0,3 - 0,8 i afløbet. Der foreligger ikke præcise oplysninger vedrørende bundkoten i det eksisterende afløb; i den nuværende situation foregår en løbende tilsanding og tilbagevendende oprensning nær kysten.

Bortset fra nogle ganske få, mindre partier er hele det besigtigede lavbundsområde ved Holmen beliggende under terrænkote 1,5. Langt hovedparten menes endvidere at ligge lavere end kote 1,0, og næsten hele den sidstnævnte del var skønsmæssigt oversvømmet med 5 - 50 cm vand (stedvis mere) ved besigtigelsen i november 2017.

Det må, med betydelig usikkerhed, skønnes, at etablering af en fast øvre vandstandskote på 0,8 i afløbet vil indebære en relativt beskeden eller moderat forøget afvanding af området i vintersituationen, mens der vil være tale om en stærkt forøget afvanding ved etablering af en kote på 0,3.

Den opstuvning af vand, der periodisk finder sted i afstrømningsoplandet under de eksisterende forhold, betyder umiddelbart, at vandstanden i jordbund og vandhuller vil forblive relativt høj i en længere periode ind i sommerhalvåret. Ved en forøget afvanding i vinter- og forårsperioden må det vurderes, at der senere på året vil kunne indtræde en periodisk udtørring af de øverste jordlag indenfor dele af naturområdet, hvor jordbunden i dag er permanent vandmættet. Tilsvarende vil der indenfor de dele, hvor der under de nuværende betingelser finder en relativt begrænset udtørring sted om sommeren, kunne forekomme en udtørring fra et tidligere tidspunkt i vækstsæsonen.

Størstedelen af naturområdet rummer plantesamfund, som er afhængige af en vandmættet jordbund det meste af året. De tilstedeværende vandhuller er endvidere relativt lavvandede, og det må formodes, at mange af dem vil udtørre helt eller delvis, hvis sommervandstanden i området sænkes generelt.

Det vurderes ikke, at den tilbagevendende vinteroversvømmelse i sig selv (d.v.s. isoleret set) begunstiger de mest værdifulde plantesamfund i området, eftersom det må antages, at arealerne bliver tilført en vis mængde af næringsstoffer i denne forbindelse. Den værdifulde og artsrige vegetation er ikke direkte afhængig af oversvømmelse - men af en vandmættet jordbund.

Hvis de eksisterende store naturværdier skal bevares, må det vurderes, at afløbsforholdene ikke bør ændres på en måde, som indebærer, at der sker en sænkning af sommervandstanden i jordbunden indenfor naturområdet. Endvidere bør etablering af en fast øvre vandstandskote i afløbet ikke medføre, at der på noget tidspunkt vil forekomme højere vandstande i området end under de nuværende betingelser.